

Gwneud cais lles personol i'r Llys Gwarchod

Am y daflen hon

Bydd y daflen hon yn rhoi help i chi gyda gwneud cais lles personol i'r Llys Gwarchod (y 'llys'). Mae hefyd yn esbonio beth mae'r Llys yn ei wneud, pa benderfyniadau mae'n gallu'u gwneud, y pwerau sydd ganddo a sut mae'n penodi dirprwy i wneud penderfyniadau lles personol ar ran rhywun heb alluedd.

Mae'r arweiniad yn y daflen hon i bobl nad oes ganddynt wybodaeth gyfreithiol ac sydd efallai am wneud cais i'r llys yn bersonol, neu sy'n gwneud cais gyda chymorth cyfreithiwr ac sy'n dymuno deall y broses yn well.

Gallwch lawrlwytho copi o'r arweiniad hwn o www.gov.uk neu drwy ffonio 0300 456 4600 neu drwy anfon e-bost atom ar courtprotectionenquiries@hmcts.gsi.gov.uk

Y Ddeddf Galluedd Meddyliol

Mae Deddf Galluedd Meddyliol 2005 yn berthnasol i Gymru a Lloegr. Mae'n darparu fframwaith i rymuso ac amddiffyn pobl sydd o bosib heb alluedd i wneud rhai penderfyniadau drostynt eu hunain.

Ategir y Ddeddf Galluedd Meddyliol gan god ymarfer sy'n darparu arweiniad i bawb sy'n gofalu am unigolion heb alluedd a/neu sy'n gwneud penderfyniadau ar ran unigolion heb alluedd. Mae'r Cod yn cynnwys astudiaethau achos ac mae'n esbonio'n glir beth yw prif nodweddion y Ddeddf.

Y Llys Gwarchod

Y Llys Gwarchod yw'r llys arbenigol ar gyfer pob mater sy'n gysylltiedig â phobl nad oes ganddynt alluedd i wneud penderfyniadau penodol. Gall y llys wneud penderfyniadau a phenodi dirprwyon i wneud penderfyniadau am eiddo a materion ariannol rhywun neu eu gofal iechyd a lles personol.

O dan y Ddeddf Galluedd Meddyliol mae gan y llys y pŵer i:

- wneud penderfyniadau am les personol neu eiddo a materion ariannol pobl nad oes ganddynt alluedd i wneud y cyfryw benderfyniadau eu hunain;
- gwneud datganiadau am alluedd unigolyn i wneud penderfyniad;
- gwneud penderfyniadau yng nghyswllt achosion yn ymwneud â thriniaethau meddygol difrifol, sy'n gysylltiedig â darparu, terfynu neu wrthod triniaeth i rywun heb alluedd;
- penodi dirprwy i wneud penderfyniadau cyson ar ran unigolyn heb alluedd yng nghyswllt un ai ei les personol neu ei eiddo a materion ariannol; a
- gwneud penderfyniadau am Atwrneiaeth Arhosol neu Atwrneiaeth Barhaus, gan gynnwys a yw'r pŵer ynddynt yn ddilys, gwrthwynebiadau i gofrestru, cwrmpas pwerau'r atwrnai a diddymu pwerau'r atwrnai.

Pryd i wneud cais i'r Llys Gwarchod

Mae'r Ddeddf Galluedd Meddyliol yn nodi pump 'egwyddor statudol' sy'n ategu'r gofynion cyfreithiol yn y Ddeddf. Dyma'r pump egwyddor:

1. Rhaid rhagdybio bod gan unigolyn alluedd oni sefydlir nad oes ganddo alluedd.
2. Ni ddylid trin unigolyn fel rhywun na all wneud penderfyniad oni chymerwyd pob cam ymarferol i'w gynorthwyo i wneud hynny, heb gael llwyddiant.
3. Ni ddylid trin unigolyn fel un na all wneud penderfyniad dim ond am ei fod yn gwneud penderfyniad annoeth.
4. Rhaid i weithred neu benderfyniad a wneir dan y Ddeddf ar ran rhywun sydd heb alluedd gael ei wneud er lles pennaf yr unigolyn hwnnw. Mae adran 4 y Ddeddf yn cynnwys rhestr wirio i helpu'r llys neu'r sawl sy'n gwneud y penderfyniad i benderfynu a yw rhywbeth er lles pennaf yr unigolyn.
5. Cyn y gwneir y weithred neu'r penderfyniad, rhaid ystyried a oes modd cyflawni'r un bwriad yr un mor effeithlon mewn modd sy'n cyfyngu i raddau llai ar hawliau'r unigolyn ac ar ei ryddid i weithredu.

Materion lles personol yn gyffredinol – a oes angen ichi wneud cais i'r llys?

Os yw'r penderfyniad yn ymwneud â lles ac iechyd yr unigolyn, bydd ystyried y pum egwyddor uchod yn ddigon fel arfer i wneud penderfyniad am ei ofal neu driniaeth. Mae adran 5 y Ddeddf yn darparu amddiffyniad i ofalwyr, staff gofal cymdeithasol ac iechyd er mwyn iddynt allu cyflawni rhai tasgau heb ofni cael eu dal yn atebol. Gall hyn gynnwys gofal personol neu driniaeth i bobl nad oes ganddynt alluedd i gydsynio. Y nod yw rhoi cefnogaeth gyfreithiol ar gyfer gweithredoedd y mae angen eu cyflawni er lles gorau'r sawl sydd heb alluedd i gydsynio i'r gweithredoedd hynny.

Yn y rhan fwyaf o faterion yn ymwneud â lles personol bydd yr egwyddorion hynny yn eich galluogi chi i:

- weithredu neu wneud penderfyniad er lles pennaf unigolyn heb alluedd; a
- dod o hyd i ffyrdd o ddatrys anghytundeb am weithredoedd neu benderfyniadau.

Ond mae cyfyngiadau pwysig ar y gweithredoedd y gellir eu cyflawni gydag amddiffyniad i bobl rhag cael eu dal yn atebol. Ymysg y meysydd pwysig y mae

defnydd amhriodol o ataliaeth neu rhywun heb alluedd yn cael ei amddifadu o'i ryddid.

Efallai y bydd yn rhaid gwneud cais i'r llys:

- Os yw'r penderfyniad yn ymwneud â thriniaeth na all yr unigolyn gydsynio iddo.
- Os yw'r penderfyniad yn anodd neu'n gymhleth.
- Os oes rhywun yn anghytuno neu'n gwrthwynebu'r hyn sydd am gael ei wneud.
- Os yw'r unigolyn angen cymorth cyson gyda phenderfyniadau yn ymwneud ag iechyd a lles personol.

Mae'r Ddeddf Galluedd Meddyliol yn cael ei hategu gan God Ymarfer¹ sy'n rhoi rhagor o arweiniad ynghylch pryd y mae'n rhaid gwneud cais i'r Llys Gwarchod i wneud penderfyniad am les personol rhywun:

- y bwriad i wrthod neu roi'r gorau i roi bwyd a diod artiffisial (ANH) i glaf sydd mewn cyflwr diffwrth parhaol;
- achosion lle cynigir y dylai unigolyn heb alluedd i gydsynio roi organ neu fêr esgyrn i rywun arall
- y bwriad i roi triniaeth diffwrthloni antherapiwtig i unigolyn heb alluedd i gydsynio (e.e. i ddiibenion atal cenhedlu)
- achosion eraill lle mae anghydfod ynghylch a fydd triniaeth benodol er lles pennaf unigolyn.

Mae cyfarwyddyd ymarfer 9E yn rhoi rhagor o arweiniad ar y mathau o benderfyniadau meddygol difrifol y bydd yn rhaid i'r llys eu gwneud. Mae'r Cyfarwyddiadau Ymarfer ar gael yn www.judiciary.gov.uk

Mae'r Cod hefyd yn rhoi mwy o arweiniad cyffredinol ynghylch pryd y dylid mynd at y Llys Gwarchod i wneud penderfyniadau am les personol rhywun, gan gynnwys:

- Mae anghytundeb mawr ynghylch penderfyniad difrifol, nad oes modd ei ddatrys mewn unrhyw ffordd arall; mae hyn yn cynnwys ymhle y dylai unigolyn fyw (6.12 ac 8.28).
- Nid yw'n amlwg a yw triniaeth feddygol ddifrifol a/neu lawdriniaeth arfaethedig yn debygol o fod er lles pennaf yr unigolyn nad oes ganddo alluedd i gydsynio (8.24).
- Mae amheuaeth neu anghytundeb gwirioneddol ynghylch bodolaeth, dilysrwydd neu berthnasedd penderfyniad a wnaethpwyd ymlaen llaw i wrthod triniaeth (8.28).

1 Mental Capacity Act 2005 Code of Practice (TSO 2007)

- Mae gofalwr yn y teulu neu gyfreithiwr yn gofyn am wybodaeth bersonol am rywun sydd heb alluedd i gydsynio i'r wybodaeth honno gael ei datgelu (8.28).
- Stopio neu gyfyngu ar gysylltiad ag unigolyn a enwir oherwydd y risg y bydd rhywun heb alluedd i benderfynu ar y cysylltiad mewn perygl o gael niwed neu ei gam-drin (8.28).

Pryd i wneud cais am benodi dirprwy ar gyfer lles personol

Os nad oes gan yr unigolyn alluedd meddyliol i wneud penderfyniadau am ei les personol, ni fydd cais i fod yn ddirprwy lles yn ofynnol fel arfer. Gellir gwneud y rhan fwyaf o benderfyniadau am ofal a thriniaeth gan y rheini sy'n gysylltiedig â darparu gofal, gyhyd â'u bod yn gweithredu er lles pennaf yr unigolyn. Dim ond yr achosion mwyaf anodd y bydd y llys yn penodi dirprwy lles personol. Dyma rai enghreifftiau: hanes o anghydweld yn y teulu, yr unigolyn mewn perygl mawr o gael ei gam-drin neu lle mae angen i rywun wneud cyfres o benderfyniadau lles cysylltiedig dros amser.

I gael rhagor o arweiniad, ewch i Bennod 8 y Cod Ymarfer y gellir ei lawrlwytho o www.gov.uk a chwilio am 'Mental Capacity Act Code of Practice'.

Nodyn pwysig

Os ydych chi'n ystyried gwneud cais lles personol, rhaid ichi fod yn ofalus iawn i sefydlu bod yn rhaid i'r Llys Gwarchod wneud y penderfyniad, neu a ellir gwneud y penderfyniad heb wneud cais i'r llys. Os bydd y llys yn penderfynu nad oedd y cais yn angenrheidiol, efallai y bydd yn rhaid ichi dalu'r costau a ffioedd y llys.

Eiddo a materion ariannol

Os nad oes gan yr unigolyn alluedd i wneud penderfyniadau am eiddo a materion ariannol, fel arfer bydd angen i'r llys wneud penderfyniad neu bydd rhaid penodi dirprwy. Fel arfer, ni fydd angen gorchymyn llys os nad oes gan yr unigolyn eiddo na chynilion, oherwydd gall 'penodai' a benodir gan yr Adran Gwaith a Phensiynau ddelio â'u budd-daliadau.

Am ragor o arweiniad ar geisiadau eiddo a materion ariannol, darllenwch nodyn canllaw'r llys ar benodi dirprwy ar gyfer eiddo a materion ariannol a

darllenwch lyfryn y llys COP42 'Gwneud cais i'r Llys Gwarchod'.

Sut i wneud cais am benderfyniad lles personol

Caniatâd i wneud cais

Yn y rhan fwyaf o geisiadau lles personol, mae angen caniatâd y llys i wneud cais er mwyn gwneud cais. Bydd angen caniatâd ar y canlynol bob amser:

- awdurdodau lleol;
- ymddiriedolaethau GIG;
- aelodau'r teulu neu ffrindiau;
- gweithwyr proffesiynol;
- eiriolwyr gan gynnwys Eiriolwyr Galluedd Meddyliol Annibynnol

Nid oes angen caniatâd ar y canlynol i wneud cais:

- yr unigolyn yr honnir nad oes ganddo alluedd;
- cyfaill cyfreitha'r unigolyn;
- atwrneiod a benodir o dan Atwrneiaeth Arhosol y mae'r penderfyniad yn ymwneud â hi;
- dirprwyon a benodir gan y llys (gan gynnwys dirprwy eiddo a materion);
- cynrychiolwyr yr unigolyn perthnasol (ar gyfer ceisiadau o dan y Trefniadau Diogelu rhag Colli Rhyddid (DoLS)).
- y Gwarcheidwad Cyhoeddus;
- y Cyfreithiwr Swyddogol;
- unigolyn a enwir mewn gorchymyn os yw'r cais yn ymwneud â'r gorchymyn hwnnw.

Mae'r nodiadau canllaw ar y ffurflen COP1 a chyfarwyddyd ymarfer 8A yn esbonio'r holl amgylchiadau pan fydd angen caniatâd i wneud cais.

Os bydd angen caniatâd arnoch, ni all eich cais fynd yn ei flaen nes i'r llys roi caniatâd ichi i wneud cais.

Pa ffurflenni cais y bydd yn rhaid i mi eu llenwi?

I wneud cais i'r llys, bydd angen ichi llenwi'r ffurflenni canlynol:

- COP1 - Ffurflen gais
- COP1B - Gwybodaeth ategol ar gyfer ceisiadau lles personol
- COP2 - Ffurflen caniatâd (os oes angen)
- COP3 - Ffurflen Asesiad o allu

Gallwch wneud cais am ganiatâd ar wahân drwy lenwi ffurflenni COP1, COP2 a COP3 yn unig. Ond bydd yn arbed amser os anfonwch yr holl ffurflenni ar yr un pryd.

Os ydych chi'n gwneud cais fel cyfaill cyfreitha unigolyn, dylai'r ffurflenni gael eu llenwi yn enw'r unigolyn a'u llofnodi gan y cyfaill cyfreitha. Bydd y cyfaill cyfreitha wedyn yn ysgwyddo rôl y 'ceisydd'.

Os oes cyfreithiwr yn eich helpu, yna gall y cyfreithiwr lenwi'r ffurflenni a'u llofnodi ar eich rhan.

Mae'r holl ffurflenni y cyfeirir atynt uchod i'w cael ar y wefan www.gov.uk – chwiliwch o dan 'court of protection'.

Ffioedd y Llys

Mae ffi gwneud cais o £400 yn daladwy wrth wneud y cais neu wrth wneud cais am ganiatâd. Rhaid talu'r ffi adeg gwneud y cais neu ni fydd y llys yn cyhoeddi'ch cais. Dylid gwneud sieciau'n daladwy i 'Gwasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd EM' neu 'HMCTS'.

Efallai na fydd raid ichi dalu'r ffi os ydych yn derbyn rhai budd-daliadau neu efallai eich bod yn gymwys i gael gostyngiad os ydych chi ar incwm isel neu os oes gennych chi lai na £16,500 o asedau. Am ragor o arweiniad darllenwch ffurflen COP44 sydd ar gael yn www.gov.uk – chwiliwch o dan 'court of protection'

Os ydych chi'n gymwys i gael cymorth cyfreithiol, yna rhaid ichi dalu'r ffi hyd yn oed petaech fel arall yn gymwys i gael gostyngiad neu i'r ffi gael ei dileu. Yn yr amgylchiadau hynny, bydd y ffi yn cael ei chynnwys fel rhan o'r cymorth cyfreithiol.

Ceisiadau brys

Os oes perygl amlwg y gall rhywun ddioddef niwed neu golled ddifrifol, gallwch wneud cais i'r llys gan ddefnyddio'r drefn frys. Defnyddir y drefn hon dim ond pan mae angen gwneud penderfyniad yn syth, lle mae angen i'r llys ystyried y cais cyn pen 24 awr neu ar yr un diwrnod. Dyma rai enghreifftiau:

- ceisiadau am driniaeth feddygol frys;
- ceisiadau i atal rhywun rhag cael ei symud o'r man lle mae'n byw;
- cais am awdurdodiad brys ar gyfer Trefniadau Diogelu rhag Colli Rhyddid (DoLS) lle credir bod rhywun heb alluedd yn cael ei amddifadu'n anghyfreithlon o'i ryddid.

I wneud cais brys, dylech gysylltu â'r llys ar 0300 456 4600 a gofyn i gael siarad â'r 'Swyddog Busnes Brys'. Bydd yn trafod yr achos gyda chi ac yn gwneud trefniadau i dderbyn eich cais a'i gyflwyno gerbron barnwr. Mae Swyddogion Busnes Brys ar gael rhwng 10:00 am – 4:00 pm.

Gwneud cais brys y tu allan i oriau swyddfa

Os bydd angen ichi wneud cais brys y tu allan i oriau swyddfa arferol (er enghraifft, ar y penwythnos, neu cyn 9.00am neu ar ôl 4.30pm yn ystod yr wythnos) dylech ffonio switsfwrdd y Llysoedd Barn Brenhinol ar 020 7947 6000.

Mae rhagor o wybodaeth am geisiadau brys ar gael yng **Nghyfarwyddyd Ymarfer 10B y Llys** (www.judiciary.gov.uk)

Cyflwyno'ch cais

Dylech anfon dau gopi o'ch ffurflen gais (h.y. COP1) a dim ond un copi o bob ffurflen arall.

Dylech hefyd gadw copi o bob dogfen y byddwch yn ei hanfon ar gyfer eich cofnodion chi.

Beth sy'n digwydd ar ôl i mi gyflwyno fy nghais?

Caniatâd

Os oedd angen caniatâd arnoch, bydd y llys yn ystyried hyn i ddechrau. Wrth benderfynu a ddylid rhoi caniatâd, bydd yn ystyried:

- y rheswm dros wneud y cais
- budd y cais i'r unigolyn
- a ellir sicrhau'r buddion mewn unrhyw ffordd arall.

Cyn pen 14 diwrnod, bydd y llys yn anfon gorchymyn atoch yn dweud naill ai:

- bod caniatâd wedi cael ei roi
- bod caniatâd wedi cael ei wrthod, neu
- bod dyddiad wedi cael ei bennu ar gyfer cynnal gwrandawriad ar gyfer y cais am ganiatâd.

Cyhoeddi'r cais

Os rhoddir caniatâd a bod y cais wedi'i lenwi'n gywir, byddwch yn derbyn copi o'r ffurflen gais wedi'i stampio yn arwydd ei bod wedi'i chyhoeddi gan y llys a phhecyn o ffurflenni y bydd eu hangen arnoch i ddweud wrth eraill am eich cais:

- COP5 - Cydnabyddiad cyflwyno / hysbysu bod cais wedi'i wneud i'r llys
- COP14 - Achos yn eich cylch chi yn y Llys Gwarchod (ddim yn berthnasol os P - yr unigolyn heb alluedd - yw'r ceisydd neu wedi ymuno fel parti); (a nodiadau canllaw ar gyfer llenwi hon);
- COP15 - Hysbysiad (i eraill) bod cais wedi'i gyhoeddi (a nodiadau canllaw ar gyfer cwblhau hwn)
- COP20A - Tystysgrif cyflwyno ar gyfer ffurflen COP14
- COP20B - Tystysgrif cyflwyno ar gyfer pob ffurflen arall.

Wrth bwy i ddweud am eich cais

O dan Reolau'r Llys Gwarchod mae angen i chi ddweud wrth rai pobl am eich cais. Rhaid ichi wneud hyn cyn pen 21 diwrnod ar ôl i'r llys gyhoeddi'ch cais.

Dylai'r sawl y mae'r cais yn ymwneud ag ef (os nad ef sy'n gwneud y cais ei hun) gael:

- ffurflen COP14 wedi'i llenwi
- copi gwag o'r ffurflen COP5.

Dylai unrhyw un a enwir fel atebydd dderbyn:

- copi o'r cais ac unrhyw ddogfennau ategol
- copi gwag o'r ffurflen COP5.

Dylai perthnasau, IMCAs ac unrhyw un arall a enwir yn adran 4.2 y ffurflen gais sy'n debygol o fod â diddordeb dderbyn:

- ffurflen COP15 wedi'i llenwi a'i llofnodi. Mae rhai o'r cwestiynau yr un fath â'r rheini ar y ffurflen gais, ac yma dylai'r atebion gael eu copïo oddi ar y ffurflen wreiddiol
- copi gwag o'r ffurflen COP5.

Sut wyf i hysbysu'r sawl y mae'r cais yn ymwneud ag ef?

Rhaid i chi hysbysu'r sawl y mae'r cais yn ymwneud ag ef yn bersonol o fewn 21 diwrnod i'r llys gyhoeddi'r ffurflen gais.

Rhaid i chi neu eich cynrychiolydd ddarparu'r wybodaeth mewn ffordd sy'n briodol i amgylchiadau'r unigolyn, er enghraifft drwy ddefnyddio iaith syml, cymhorthion gweledol neu unrhyw ddull arall. Rhaid i chi esbonio:

- pwy yw'r ceisydd;
- bod y cais yn ymdrin â'i ddiffyg galluedd ac a oes ganddo ddiffyg galluedd neu beidio a beth mae hynny'n ei olygu;
- pa effaith fyddai canlyniad y cais yn ei chael;
- manylion unrhyw unigolyn a fyddai'n cael ei benodi i wneud penderfyniadau ar ei ran; a
- y gall geisio cyngor a chymorth mewn perthynas â'r cais.

Rhaid ichi hefyd adael y ffurflenni canlynol gyda'r sawl y mae'r cais yn ymwneud ag ef:

- COP5 - Cydnabyddiad cyflwyno/hysbysu; a
- COP14 - Achos yn eich cylch chi yn y Llys Gwarchod.

Sut i gyflwyno i eraill neu hysbysu eraill

Cyflwynir dogfen i neu hysbysir unigolyn drwy:

- ei danfon i'r unigolyn yn bersonol
- ei danfon i'w gyfeiriad cartref
- ei hanfon i'r cyfeiriad hwnnw gan ddefnyddio post dosbarth cyntaf neu drwy ddull cyflwyno arall sy'n sicrhau y danfonir ar y diwrnod gwaith nesaf.

Beth os na fyddaf yn gallu cyflwyno i rywun neu hysbysu rhywun?

Os na fyddwch yn gallu cyflwyno dogfen am ryw reswm, er enghraifft dydych chi ddim yn gwybod cyfeiriad yr unigolyn, a ddim yn gallu cysylltu ag ef o fewn y terfyn amser o 21 diwrnod, rhaid i chi lenwi ffurflen COP20B i esbonio'r amgylchiadau. Rhaid anfon hon i'r llys cyn pen saith diwrnod i'r dyddiad diwethaf y dylid bod wedi cyflwyno'r dogfennau.

Beth i'w wneud ar ôl cyflwyno/hysbysu?

Ar ôl ichi gyflwyno neu hysbysu pobl am eich cais, rhaid ichi lenwi a dychwelyd y canlynol i'r llys:

- Ffurflen COP20A yng nghyswllt y sawl y mae'r cais yn ymwneud ag ef
- Ffurflen COP20B gan restru ar y ffurflen y bobl eraill rydych wedi cyflwyno iddynt neu wedi'u hysbysu.

Dylech anfon y rhain cyn pen 7 diwrnod i'r dyddiad cyflwyno/hysbysu.

Os oes modd, anfonwch ffurflen COP20A a COP20B gyda'i gilydd fel na fydd oedi gyda'ch cais.

Os na allwch wneud y cyflwyno a hysbysu o fewn y cyfnod 21 diwrnod, rhaid ichi esbonio hyn wrth y llys ar y ffurflenni COP20A/COP20B.

Beth ddylai rhywun ei wneud unwaith y bydd wedi cael ei hysbysu/ei gyflwyno â'r ddogfen?

Rhaid i atebydd y cyflwynir copi o'r ffurflen gais COP 5 iddo, benderfynu wedyn a yw am gymryd rhan yn yr achos a rhoi ei farn ef am yr achos. Os ydyw, bydd angen iddo lenwi ac anfon ffurflen COP15 i'r llys. Rhaid gwneud hyn cyn pen 21 diwrnod.

Pan fydd atebydd yn ffeilio COP5 bydd yn dod yn barti yn yr achos yn awtomatig.

Os hysbysir rhywun ar ffurflen COP15 bod cais wedi'i gyhoeddi, rhaid iddo yntau hefyd benderfynu a yw am gymryd rhan yn yr achos a rhoi ei farn am yr achos. Os ydyw, bydd angen iddo lenwi ac anfon ffurflen COP5 i'r llys. Rhaid gwneud hyn cyn pen 21 diwrnod.

Pan fydd rhywun sydd wedi cael ei hysbysu yn ffeilio COP5 bydd yn dod yn barti yn yr achos dim ond os bydd y llys yn ei wneud yn rhan o'r achos. Mewn gwirionedd, cais yw ffurflen COP5 i gael ymuno yn yr achos.

Os yw'r sawl sy'n ffeilio ffurflen COP5 yn gwrthwynebu'r cais neu am weld y llys yn gwneud penderfyniad gwahanol, dylai ddarparu tystiolaeth i gefnogi hynny ar ffurflen COP24 ar yr un pryd ag y bydd yn ffeilio'r COP5.

Beth os nad yw'r cais wedi cael ei gyflwyno i rywun neu os nad yw wedi cael ei hysbysu ohono, ond yn credu y dylai fod yn gysylltiedig â'r achos?

Os nad yw unigolyn wedi cael ei hysbysu neu os nad yw'r cais wedi'i gyflwyno iddo ond ei fod yn awyddus i gyfrannu at yr achos, rhaid iddo wneud cais i'r llys i ymuno fel parti yn yr achos gan ddefnyddio ffurflen COP10, a ddylai gynnwys:

- ei enw a'i gyfeiriad
- ei ddiddordeb yn yr achos
- a yw'n cytuno neu'n anghytuno â'r hyn sy'n cael ei gynnig, neu'n cynnig rhywbeth arall
- os yw'n anghytuno, y rhesymau dros hynny.

Dylid anfon yr hysbysiad o gais wedi'i lofnodi a'i ddyddio i'r llys ynghyd â:

- datganiad tyst gan ddefnyddio ffurflen COP24 a fydd yn cynnwys tystiolaeth am ei ddiddordeb yn yr achos ac, os yw'n cynnig rhywbeth gwahanol i'r hyn sydd yn y cais, tystiolaeth y bydd yn dibynnu arni petai'r achos yn mynd i wrandawriad
- digon o gopiau o'r hysbysiad o gais i alluogi'r llys i'w gyflwyno i bartion eraill yn yr achos.

Bydd y llys yn ystyried y cais ac, os bydd yn cytuno, bydd yn gwneud gorchymyn i ymuno'r unigolyn fel parti yn yr achos.

Beth fydd y llys yn ei wneud gyda fy nghais?

Ni fydd y llys fel arfer yn gweithredu tan ar ôl i'r 21 diwrnod a ganiateir ar gyfer ymateb i'r llys fynd heibio.

Bydd y camau nesaf yn dibynnu ar yr hyn y gofynnir amdano yn y cais, ac a yw'r rheini a gafodd eu hysbysu wedi gwrthwynebu neu wedi awgrymu gwneud rhywbeth gwahanol.

Bydd y llys wedyn yn:

Rhoi cyfarwyddiadau yng nghyswllt y cais a'r camau nesaf i'w cymryd.

Efallai na fydd y llys yn gallu gwneud penderfyniad ar y wybodaeth sydd ganddo ar hyn o bryd. Gall roi cyfarwyddiadau ynghylch beth sydd angen ei wneud fel y gall wneud y penderfyniad. Dyma enghreifftiau o gyfarwyddiadau:

- darparu rhagor o dystiolaeth
- cael barn asiantaeth allanol, er enghraifft gwasanaethau cymdeithasol neu Ymwelydd y Llys Gwarchod
- penderfynu a oes angen i rywun arall fod yn gysylltiedig â'r achos.

Yn yr amgylchiadau hyn, rhaid i bob parti ddilyn y cyfarwyddiadau a roddir a darparu unrhyw wybodaeth y gofynnir iddynt amdani. Bydd y llys wedyn yn defnyddio'r wybodaeth hon un ai i wneud penderfyniad neu i osod dyddiad ar gyfer gwrandawriad.

Neu osod dyddiad i'r cais gael ei glywed gan y llys.

Efallai y bydd y llys yn penderfynu'n syth i osod dyddiad ar gyfer gwrandawriad. Os bydd, bydd pob parti yn cael llythyr gan y llys neu ffurflen COP28 Hysbysiad o wrandawriad a fydd yn rhoi manylion pryd ac ymhle y bydd y gwrandawriad yn cael ei gynnal.

Beth sy'n digwydd pan fydd y llys yn gwneud penderfyniad?

Unwaith y bydd y llys wedi gwneud ei benderfyniad, bydd pob parti arall yn cael copi ohono. Cyfeirir at benderfyniad y llys fel 'gorchymyn'.

Beth os nad wyf yn cytuno â phenderfyniad y llys?

Os gwnaethpwyd y penderfyniad heb wrandawriad, neu heb roi hysbysiad i unrhyw un y bydd y gorchymyn yn effeithio arno

Gallwch chi neu unrhyw un y mae'r penderfyniad yn effeithio arno wneud cais i'r llys i'r penderfyniad gael ei ailystyried. Mae gennych 21 diwrnod i wneud hyn o ddyddiad cyflwyno'r gorchymyn a dylid gwneud y cais gan ddefnyddio ffurflen COP9.

Os gwnaethpwyd y penderfyniad mewn gwrandawriad

Yn y sefyllfa hon, gallwch chi neu unrhyw barti arall, neu unrhyw un y mae'r penderfyniad yn effeithio arno, ofyn am ganiatâd i apelio yn erbyn y penderfyniad. Mae gennych 21 diwrnod i wneud hyn o'r dyddiad y byddwch wedi derbyn y penderfyniad a dylid gwneud y cais gan ddefnyddio ffurflen COP35. Bydd angen talu ffi o £400.

Pwy sy'n talu costau'r cais?

Ar gyfer achos yn y Llys Gwarchod sy'n ymwneud â phenderfyniadau lles personol, fel arfer ni wneir gorchymyn am gostau. Mae hyn yn golygu na fydd yn rhaid i unrhyw barti dalu dim ond eu costau eu hunain.

Os yw'r llys yn credu bod parti wedi ymddwyn yn afresymol, gall y llys orchymyn i un parti dalu costau parti arall.

Cysylltu â ni – Rhagor o help ac arweiniad

Er y byddwn bob amser yn gwneud ein gorau i helpu, ni chaiff staff y llys roi cyngor cyfreithiol. Cysylltwch â chyfreithiwr os bydd angen cyngor cyfreithiol arnoch chi. Ond, os oes gennych chi gwestiynau am weithdrefnau cyffredinol y llys, neu os oes angen help arnoch i lenwi ffurflenni'r llys, gallwch gysylltu â ni:

Drwy ffonio Gwasanaeth Ymholiadau'r Llys Gwarchod ar 0300 456 4600

Gall llinell ffôn Gwasanaeth Ymholiadau'r Llys fod yn brysur iawn ar adegau ac os nad oes gennych gwestiwn brys efallai y byddai'n well gennych anfon e-bost atom:

courtprotectionenquiries@hmcts.gsi.gov.uk

Anelwn at ymateb i'ch e-bost cyn pen tri diwrnod gwaith

Gallwch hefyd fynd i wefan Gov.uk i chwilio am ffurflenni'r llys a llenyddiaeth arall megis llyfryn arweiniad manwl y llys – COP42 'Gwneud cais i'r Llys Gwarchod'. Mae'r llys hefyd yn darparu amrywiaeth o nodiadau canllaw unigol y gellir eu cael gyda ffurflenni'r llys.

Ewch i www.gov.uk a chwilio o dan 'Court of Protection'.